

تخمین ضریب فرسایش زایی باران در ایران

علیرضا سپاسخواه

استادبخش آبیاری دانشگاه شیراز

ضریب فرسایش زایی باران در ایران برای تعیین مقدار فرسایش خاک لازم است تا به کمک مدلهایی نظیر مدل ویشما یربتوان تخمینی از مقدار فرسایش سالانه خاک را بدست آورد. در حال حاضر اطلاعات ضریب فرسایش زایی باران در نقاط مختلف ایران در اختیار نمیباشد. این ضریب را می توان با تحلیل آمار باران سنجهای ثبات بدست آورد. متأسفانه این اطلاعات نیز در سطح کشور به اندازه کافی وجود نداشته و ضمناً " به راحتی در اختیار قرار نمی گیرد. لذا بایستی با استفاده از مدلهای تجربی ساده، تخمینی از ضریب فرسایش زایی باران بدست آورد. یکی از این روشها شاخص فورنیر است که توسط آرنولدوس (۱۹۷۲) بکار برده شده است، از این روش در بعضی از کشورهای خاورمیانه استفاده شده است. با استفاده از آمار بارندگی ماهانه و سالانه، مقدار ضریب فرسایش زایی سالانه باران برای ایران تهیه گردید. برای کنترل تناسب شاخص فورنیر برای شرایط ایران با استفاده از آمار ۱۰ ساله باران سنج در باجگاه (دانشکده کشاورزی دانشگاه شیراز) مقدار ضریب فرسایش زایی سالانه محاسبه و با شاخص فورنیر مقایسه گردید. نتایج نشان داد که ضریب فرسایش زایی سالانه باران با جگاه با آنچه که از شاخص فورنیر حاصل میشود تفاوت دارد. لذا با فرض اینکه شاخص جدید با جگاه بهتر از شاخص فورنیر باشد خطوط هم مقدار ضریب فرسایش زایی سالانه باران ایران رسم گردید. نقشه هم مقدار ضریب فرسایش زایی سالانه باران اصلاح شده با آنچه که از شاخص فورنیر بدست آمده است کاملاً متفاوت است. از این نقشه برای تخمین های اولیه ضریب فرسایش زایی سالانه باران می توان بهره گرفت. برای سایر ایستگاههای استان های فارس، بوشهر و کهگیلویه و بویر احمد با شرایط آب و هوایی متفاوت نیز معادله ساده ای شبیه شاخص فورنیر در حال تهیه شدن است تا در آینده بتوان نقشه مقدار ضریب فرسایش باران زایی را برای ایران با دقت بیشتری تهیه کرد.